

Мулик Т.О., к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

В системі податкових розрахунків витрати виступають важливим показником, оскільки вони є складовою для обчислення оподаткованого прибутку при сплаті податку на прибуток. Правила визнання і формування витрат для визначення оподаткованого прибутку визначені розділом III Податкового кодексу України (ПКУ) [1]. На рівні із цим, формування інформації про витрати в фінансовому обліку, регулюється Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО 16 «Витрати» [2]. Як результат, регулювання правил обліку витрат за різними нормативними актами, виникають певні розбіжності.

Тож до сьогодні актуальною залишається проблема відмінностей у підходах до бухгалтерського обліку за П(С)БО та ПКУ, що, в основному, базується на різних вимогах до інтерпретації витрат. Одні і ті ж витрати в першому випадку визнаються, тоді як в другому – не беруться до уваги під виглядом різного роду податкових обмежень.

Після прийняття ПКУ було зменшено кількість розбіжностей між бухгалтерським та податковим обліком витрат. До суттєвих змін, що відбулись у напрямі гармонізації бухгалтерського обліку та податкових розрахунків слід віднести: скасування правила “першої події”, за яким оподаткуванню підлягав не реальний, а в багатьох випадках віртуальний прибуток підприємства; запровадження бухгалтерського підходу до структури витрат (амортизація включається до складу витрат підприємства – п. 7.2 розд. II ПКУ); скасування необхідності ведення обліку приросту (убутку) балансової вартості запасів; імплементація бухгалтерського визначення собівартості реалізації до сфери оподаткування прибутку (п. 161.223 розд. I ПКУ); посилення на бухгалтерські критерії ідентифікації первинних документів, що підтверджують витрати (п. 7.2 розд. III ПКУ); запровадження бухгалтерських правил оцінки вибуття запасів (п. 9.4 розд. III ПКУ); запровадження бухгалтерських методів нарахування амортизації (п. 14.2.2 розд. III ПКУ) [3].

Не дивлячись на це, детальний аналіз бухгалтерського та податкового законодавства показує, що на сьогодні все рівно залишається ще чимало неузгоджених питань щодо облікового забезпечення витрат, а як показує практика, бухгалтера іноді не приділяють належної уваги обліку витрат, що враховуються при оподаткуванні.

До проблемних та неузгоджених моментів, що мають місце в обліковому забезпеченні витрат в системі податкових розрахунків слід віднести:

- на підприємствах недостатньо уваги приділяється формуванню облікової

політики щодо витрат для цілей оподаткування, а саме, їх оцінки, визнання, документування;

- система реєстрів фінансового обліку не дає можливості узагальнити інформацію про витрати для цілей оподаткування;

- неузгодженість в трактуванні термінів та їх змістовному наповненню, зокрема, стосовно собівартості. Так, у ПКУ використовується поняття “собівартість виготовлених та реалізованих товарів (виконаних робіт, наданих послуг)” [1], тоді як в П(С)БО 16 – виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) [2]. У ПКУ розмежовуються не поняття “товари” і “продукція”, як це прийнято в бухгалтерському обліку, а “придбані та реалізовані товари” (ст. 138 п. 6 розд. III ПКУ) та “виготовлені та реалізовані товари” (ст. 138 п. 8 розд. III ПКУ). За термінологією бухгалтерського обліку товари та продукція є різними об’єктами обліку, обліковуються на різних рахунках, мають відмінний порядок формування собівартості. Задля уникнення непорозумінь, доцільно в ПКУ використовувати поняття “собівартість виготовленої та реалізованої продукції (товарів, виконаних робіт, наданих послуг)”. [3]

- відмінність у методиках розрахунку собівартості що використовується в бухгалтерському обліку та в системі податкових розрахунків. Це підтверджується тим, що собівартість реалізованих у звітному періоді товарів складається із собівартості виготовленої, але не реалізованої у звітному періоді продукції, та собівартості виготовленої продукції за мінусом нереалізованих залишків; для податкових розрахунків собівартість реалізованих товарів включає тільки прямі витрати, без загальновиробничих.

Таким чином, із прийняттям ПКУ, було внесено ряд змін в методику обліку витрат в системі податкових розрахунків з метою його гармонізації з фінансовим обліком. Поряд з цим до сьогодні залишається ряд проблемних та неузгоджених моментів, що ускладнює облік витрат. Через те, що витрати, які відображаються в бухгалтерському обліку та в системі податкових розрахунків мають різні цілі, їх повна гармонізація неможлива. Проте дослідження в цьому напрямі слід проводити і надалі, з метою вироблення ефективної методики обліку витрат, яка б задовольняла різних користувачів, полегшила роботу бухгалтерів та мінімізувала можливість порушень як бухгалтерського так і податкового законодавства.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / [затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-V]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / [затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx>

3. Скрипник М.І. Облікове відображення витрат для нарахування та сплати податків / М.І. Скрипник // Вісник ЖДТУ, 3 (57). – 2011. – с. 152-160.